

candos. Quamquam in regno christiano etiam ipsas leges publicas oporteat esse christianas, convenientes videlicet et consonantes christianitati. Lex namque omnipotentis dei in tres species dividit omnia, quae homines in mundanis rebus subdita habere vel possidere videntur, cum in Decalogi praeceptis definit et dicit: *Non³⁰² desiderabis uxorem proximi tui, non servum, non ancillam, non bovem, non ovem, non asinum, nec^{e'} omnia, quae illius sunt.* In quibus verbis sine dubio aliter considerata est dignitas uxoris, aliter conditio servorum et ancillarum et aliter vilitas brutorum animalium sive insensibilium rerum, et ideo omnia ista suis metis tractanda, suis gradibus discernenda ac dividenda sunt. Haec dicimus, ut considerent, qui eiusmodi sunt, viliores apud se esse conditionem uxorum quam servulorum. Et de servo absque conscientia iudicis occiso dominus eius homicidii reus existit, nec effusionem sanguinis nisi per poenitentiam potest expiare; quid de coniuge statuendum sit? Qui etiam usque ad tantam stultitiam et cecitatem prorumpunt, ut eas, quas imprimis contra omnes et divinas et humanas leges et contra ipsius iura humanitatis per violentiam et raptum sibi coniungunt vel etiam ex professione et habitu sanctimoniali sacrilega impietate commaculare non metuunt, postea blanditiis delinitas et parentibus earum artificiosa, immo ignominiosa adulatione placatis putant se et divinum et humanum evasisse iudicium et tam illicitum atque iniquum contubernium volunt videri velut legitimum et honestum coniugium, cum, sicut iam supra ostensum est, et feminas, quae raptoribus suis consensum praebuerint, et parentes earum, nisi reclamaverint, etiam antiquae Romanorum leges pari severitate iudicent puniendos et per ecclesiasticum iudicium, quicumque eiusmodi sint, vel usque ad separationem excommunicandos sive anathematizandos vel etiam post separationem ab omni aspectu publico arcendos et usque ad diem mortis sub arctissima poenitentia in ergastula iubeat contrudendos^{f'303}. In tantum, ut, etiamsi timore publicarum rerum ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit³⁰⁴, ipsa quidem, quae violentiam perpessa est, intercessu ecclesiae excusata parentibus restitui iubeatur, raptor vero, quia manifeste vim intulit, similiter ob reveren-

e') non *Si*. f') contradendos *Si*.

302) *Exod. 20,17.*

303) *Siehe dazu unten Excerpta c. [7], wo diese Strafe sich allerdings auf Mönche und Nonnen bezieht, die ihr Gelübde brechen.*

304) *Siehe dazu unten Excerpta c. [9].*